

eAineisto oppimisen resurssi: hanke ja mistä siinä oikein on kyse Esitys ohjausryhmälle Tampereella 28.5.2007

Päivi Hollanti, VirtuaaliAMK:n kehittämysyksikkö

Hankkeen taustaa

Tarina alkaa marraskuussa 2004, kun Verkkokirjastopalvelut osana Virtuaali-AMK:a -projekti (ns. Verkkokirjastohanke) aloittaa toimintansa. Opetusministeriön rahoittama projekti on Virtuaaliammattikorkeakoulun ja AMKIT-konsortion yhteinen, ja sen tavoitteena on:

- 1) koota yhteen ja tehdä näkyväksi AMK-kirjastojen verkkopalvelut ja ammatillinen osaaminen verkkokirjastopalvelujen kehittämisessä
- 2) koordinoita amk-kirjastojen palvelujen ja osaamisen integroitumista osaksi VirtuaaliAMK:n toimintaa ja virtuaaliopetuksen kehittämistä.

Hanke oli kokonaisuutena onnistunut: yhteistyö on selkeästi hyödyttänyt molempia osapuolia. VirtuaaliAMK on mm. hyötynyt kirjastojen metatietoasiantunteuksesta oman metatietoratkaisunsa rakentamisessa, ja kirjastoilla puolestaan on ollut mahdollisuus päästä mukaan sellaisiin kansallisen tason hankkeisiin, joista ne eivät välttämättä olisi muuten saaneet edes tietoa.

Verkkokirjastohankkeen aikana nousi esiin kaksi suurta ongelmakohtaa:

- 1) Informaatiolukutaidon opetuksen toteutumisen aste vaihtelee ammattikorkeakouluissa
- 2) e-aineistojen käyttö on liian vähäistä niiden hintaan nähden.

Ongelmat koettiin niin merkittäviksi, että AMKIT-konsortio ja VirtuaaliAMK päättivät hakea uutta hankerahoitusta opetusministeriöltä. Kolmivuotisen hankkeen nimeksi tuli eAineistot oppimisen resurssi, ja ministeriö myönsikin sille rahoitusta vuodelle 2007. Vuoden 2008 rahoitusanomus lähtee ennen juhannusta.

Tavoitteena informaatiolukutaito

eAineistohankkeella on kaksi päälinjaa: informaatiolukutaidon (IL) edistäminen ja tiedon saavutettavuuden parantaminen.

Informaatiolukutaidon käsite lähti yleistymään Suomessa vuonna 2000, jolloin amerikkalaiset informaatiolukutaidon standardit käännettiin suomeksi. IL on lyhyesti ilmaistuna

” Joukko taitoja, jotka edellyttävät henkilöltä kykyä tunnistaa, milloin tietoa tarvitaan, ja taitoa paikantaa, arvioida ja käyttää tehokkaasti tarvittavaa tietoa.” (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet korkeakouluopetuksessa, ACRL 2000.)

Edellä mainittujen osaamistavoitteiden mukaan informaatiolukutaitoinen henkilö kykenee

- määrittelemään tarvittavan tiedon laajuuden
- hankkimaan tarvittavan tiedon tehokkaasti

- arvioimaan tietoa ja sen lähteitä kriittisesti ja liittämään uuden tiedon tietopohjaansa
- käyttämään tietoa tehokkaasti opiskelussa ja työtehtävissä
- ymmärtämään tiedon käyttöön liittyviä taloudellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä ja käyttämään tietoa eettisesti ja laillisesti.

Tavoitteena tiedon saavutettavuuden parantaminen

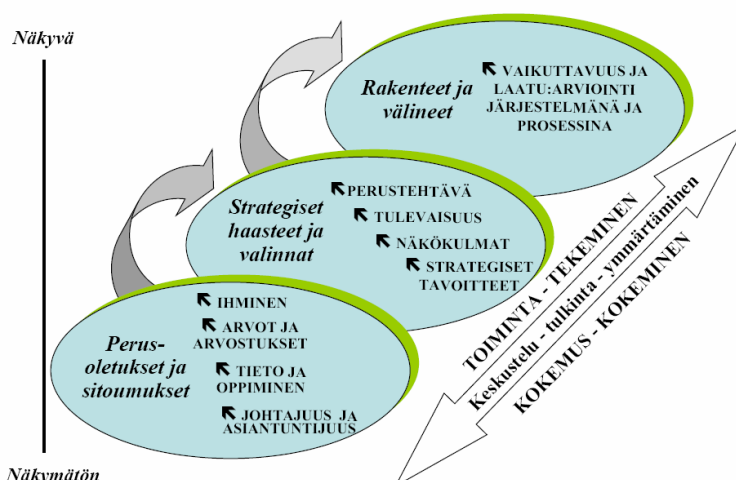
Hankkeen toinen päälinja, tiedon saavutettavuuden parantaminen, keskittyy etäkäyttömahdollisuuksien parantamiseen (mm. Shibboleth-tunnistus) sekä ammattikorkeakouluille sopivan e-aineistotarjonnan lisäämiseen. Kansallisen elektronisen kirjaston FinELibin kautta hankittava aineisto on selkeästi painottunut tieteelliseen tutkimukseen. Ammattikorkeakouluissa on huutava tarve erityisesti kotimaisesta, soveltavaan tutkimukseen sopivasta aineistosta.

Informaatiolukutaito tulee saada perusoletusten tasolle

Hankkeen tavoitteiden ja tehtävien kirkastamiseksi järjestettiin maaliskuussa 2007 hankkeen aloitusseminaari, jossa hankkeen asiakkaat (=amk-kirjastot) toivat esiin tarpeita sekä yhdessä työstivät eteenpäin hankkeen tavoitteita. Aloitusseminaarin perusteella hankkeen painopistealueeksi vuodelle 2007 valittiin informaatiolukutaito.

Tiedonhankintaa ja -hallintaa on amk-kirjastoissa opetettu alusta asti, mutta opetuksen vaikuttavuus on ollut vähäistä. Syitä tälle on tutkittu erityisesti ulkomailla, ja yhdeksi suureksi ongelmakohtaksi ovat osoittautuneet asenteet: kuvitellaan että tiedonhallinnan taidot omaksutaan ilman opetusta ("niinhän mekin sen opimme"). Motivaation vaikutusta oppimisessa korostetaan, mikä saattaa pahimmillaan johtaa "helmiä sioille" -ajatteluun. Vahva rooli on myös ammattialan käytänteillä: insinööritieteissä tiedonhankinnan merkitys on huomattavasti alhaisempi kuin sosiaali- ja terveysalalla.

Perimmiltään kysymys on siitä, että IL näkyy ammattikorkeakoulun toiminnassa ehkä rakenteellisella tasolla (esim. OPSissa), mutta se ei näy strategisella tasolla eikä varsinkaan perusoletusten tasolla (ks. kuva alla). Hankkeen tulisi siis pyrkiä saamaan IL osaksi ihmisten käsityksiä tiedosta, oppimisesta, asiantuntijuudesta – eli siis perusoletusten tasolle. Tämä vaatii paljon työtä, aikaa ja keskustelua useilla eri foorumeilla.

Lähde: Määttä Seppo (2000). Tasapainoinen menestysstrategia. Balanced scorecardin tuolla puolen. Inforviestintä Oy.

Hanke pyrkii

- 1) lisäämään kirjaston ja opettajien välistä kommunikointia tukemalla kirjastojen aktiivisempaa osallistumista ammattikorkeakoulunsa toimintaan
- 2) jakamaan tietoa informaatiolukutaidosta, e-aineistoista ja kirjastojen keinoista auttaa opettajaa tämän työssä
- 3) lisäämään kirjastojen näkyvyyttä ammattialojen lehdissä, pedagogisissa julkaisuissa, amk-kentän toiminnassa, ammattialojen tapahtumissa.

Toiminta perustuu verkostoon

Hankkeen ohjausryhmä on koottu hankkeen tavoitteiden edistämisen näkökulmasta. Ryhmän jäsenet edustavat tärkeimpiä amk-kentän toimijoita (erityisesti opetuksen näkökulmasta).

Hankkeen toiminta perustuu olemassa olevan verkoston hyödyntämiseen. Seuraavat AMKIT-konsortion työryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä hankkeen kanssa:

- Viestintä- ja markkinointiryhmä sekä sitä tukeva epävirallinen Kampanjaryhmä
- E-aineistotyöryhmä
- IL-ECTS-työryhmä (31.5. asti)
- Pedagoginen työryhmä (syksy 2007 alkaen).

Tämän lisäksi hankkeen apuna ovat AMKIT-konsortion kehittämisspällikkö ja suunnittelija, kirjastonjohtajat sekä nimettyjen virtuaali-informaattikkojen verkosto.

Tähän mennessä hankkeessa on tehty mm. seuraavaa:

- aloitettu selvitystyö IL:n asemasta ammattikorkeakoulujen OPSeissa. Selvitys valmistuu kesän aikana, ja siitä mm. saadaan hankkeelle mittareita.
- IL:n ydinainesanalyysi yhdessä IL-ECTS-työryhmän kanssa (valmistuu 29.5.)
- IL:n kampanjasuunnittelu aloitettu 14.5.
- IL-arikkeleita tulossa seuraaviin julkaisuihin:
 - Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena (
 - IL osana oppimisprosessia (Kajaani, syksy 2007)
- selvitys tiedonhankinnan oppimisaihoiden käytöstä ja käänöstarpeista, valmistuu kesällä 2007.